

सेंट मारग्रेट सीनियर सेकेंडरी स्कूल

आदर्श पत्रम्

कक्षा सातवीं

विषय-संस्कृत

समय- 2:30 घंटे

पूर्णांक-60

सामान्य निर्देश :-

*इस प्रश्न पत्र में कुल चार खंड हैं: क, ख, ग एवं घ।

*सभी प्रश्न करना अनिवार्य है। *लेख सुंदर एवं स्पष्ट हो।

(खंड-क) अपठित अवबोधनम्

प्रश्न 1:- गद्यांश पठित्वा प्रश्नान् उत्तरत:-

संस्कृतभाषा संसारस्य सर्वासु भाषासु प्राचीनतमा अस्ति । एषा आर्याणाम् भाषा अस्ति। संस्कृतभाषायाः हिन्दी भाषायाः च परस्परं जननी-पुत्री-सम्बन्धः वर्तते । वेदाः रामायणं, महाभारतं च संस्कृते एव निबद्धाः सन्ति । 'श्रीमद्भगवद्गीता' संस्कृतभाषायाम् एव विद्यते । कालिदासः, भासः, भवभूतिः, बाणः, हर्षः, दण्डी, माघः, भारविः, विष्णुशर्मा इत्यादयः कवयः संस्कृतस्य वरदाः पुत्राः सन्ति । अस्माकं संस्कृतिः संस्कृते एवं संरक्षिता अस्ति। संस्कृतम् अधीत्य एव वयं स्वसंस्कृतिं ज्ञातुं समर्थाः भवामः । संस्कृतस्य उन्नत्या भारतराष्ट्रस्य उन्नतिः स्वयमेव भविष्यति।

I) एक पदेन उत्तरत -

(1×2=2)

क) संस्कृतभाषा केषां भाषा अस्ति ? ख) अस्माकं संस्कृतिः कस्मिन् संरक्षिता अस्ति ?

II) पूर्ण वाक्येन उत्तरत- क) संस्कृतस्य हिन्दी भाषया सह कीदृशः सम्बन्धः?

(2X1=2)

III) निर्देशानुसारमुत्तरत-

(1×3=3)

क) 'संस्कृतस्य' इत्यत्र का विभक्तिः?

(i) प्रथमा

(ii) षष्ठी

ख) 'भवामः' इति पदे कः लकारः ?

(i) लोट्

ii) लट्

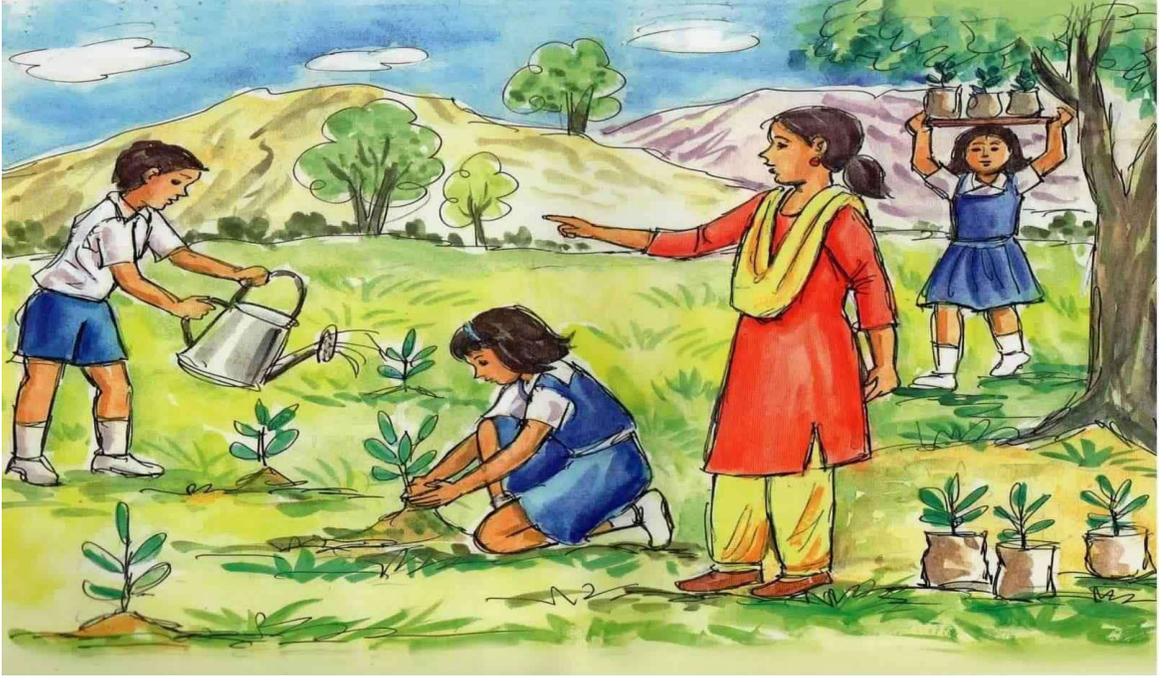
ग) अस्य अनुच्छेदस्य समुचितमशीर्षकं लिखत -

खंड ख – (रचनात्मक कार्यम्)

प्रश्न2- मञ्जूषा सहायतया पञ्च वाक्यानि रचयत-

(5)

मञ्जूषा- छात्राः, वनस्य, अध्यापिका, रोपयन्ति, पर्वताः, पादपान्, आकाशे, सिञ्चति, मेघाः, दृश्यन्ते ।

(खंड-ग) अनुप्रयुक्तव्याकरण

प्रश्न 3 विलोम पदेन मेलयत ।

(1×4=4)

क) अकर्मण्यः	1) वृद्धाः
ख) युवा	2) अकर्मण्यः
ग) सायंकाले	3) असमर्थः
घ) समर्थः	4) प्रातःकाले

प्रश्न 4 (क) शुद्धं शब्दरूपं विकल्पं चिनुत ।

(1×3=3)

(i) 'बाल' सप्तमी विभक्ति द्विवचन	(क) बाले	(ख) बालेषु
(ii) 'लता' द्वितीया, विभक्ति बहुवचन	(क) लते	(ख) लताः
(iii) 'फल' षष्ठी विभक्ति एकवचन	(क) फलस्य	(ख) फलानाम्

(ख) शुद्धं धातु रूपं विकल्पं चिनुत ।

(1×4=4)

(i) 'अस्', मध्यम पुरुष बहुवचन (लट्लकारे)	(क) स्थ	(ख) स्थः
(ii) 'भू', उत्तम पुरुष द्विवचन (लङ्लकारे)	(क) अभवाम्	(ख) अभवाव

(iii) 'पठ्', प्रथम पुरुष एकवचन (लोट्लकारे) (क) पठतु (ख) पठन्तु

(iv) 'कृ', उत्तम पुरुष द्विवचन (लृट्लकारे) (क) करिष्यामि (ख) करिष्यावः

(ग) कोष्टके प्रदत्त संख्यायाः विशेषण रूपं संस्कृत भाषायां लिखत।

(1x4=4)

i) _____(2) हस्तौ स्तः। (ii) धरायाम् _____ (17)पुष्पाणि शोभन्ते । (iii) देवाः_____ (3) सन्ति ब्रह्मा, विष्णु, महेश च । (iv) सप्ताहे _____(7) दिनानि भवन्ति ।

प्रश्न 5 (क) वाक्य निर्माणम् कुरुतः-

(1x3=3)

i) वनम् (ii) बालकः (iii) गृहम्

(ख) संस्कृत भाषया अनुवादं कुरुतः-

(1x2=2)

i) इस वृक्ष में पाँच फल हैं । ii) मेरे बैग में चार पुस्तके हैं।

(ग) प्रकृति-प्रत्ययं विभज्य लिखत।

(1x4=4)

(क) मिलित्वा _____+_____

(ख) कर्तुं _____+_____

(ग) गत्वा _____+_____

(घ) श्रुत्वा- _____+_____

(खंड-घ) पठित अवबोधनम्

प्रश्न6 अधोलिखितं गद्यांश पठित्वा प्रदत्त प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत।

पुरा एकस्मिन् ग्रामे एकः वृद्धः वसति स्म। सः बहु परिश्रमं कृत्वा स्वपरिवारस्य भरण पोषणं करोति स्म। वृद्धस्य एकः पुत्रः आसीत्। सः युवा आसीत् किन्तु अकर्मण्यः आसीत्। सःकिमपि कार्यं न कर्तुम् इच्छति स्म। यदि कार्यं कृत्वा स्वल्पं धनं गृहम् आनयति अपि तर्हि वञ्चनां कृत्वा अथवा चौर कार्यं कृत्वा एव आनयति स्म। वृद्धः दुःखी भूत्वा चिन्तयति "यदि पुत्रं 'सम्यक्-आजीविका' 'असम्यक्-आजीविका' इत्यनयोः भेदं न शिक्षयामि तर्हि मम जीवनं असफलं भविष्यति।"

1) एकपदेन उत्तरत लिखत।

(1/2x2=1)

(क) कस्य एकः पुत्रः आसीत्?

क) वृद्धः स्वपरिवारस्य भरण पोषणं कथं करोति स्म?

2) पूर्ण वाक्य उत्तरत लिखत | (क) वृद्धस्य पुत्रः धनम् कथं अर्जयति स्म ? (2x1=2)

3) निर्देशानुसारमुत्तरत- (1x2=2)

क) 'वृद्धस्य' इत्यत्र का विभक्तिः? ख) 'भविष्यति' इति पदे क : लकारः ?

प्रश्न 7 (क) उचितम् उत्तरं चिनुत:- (1x5=5)

- I) कः चिंतामुक्तः अभवत्? (वृद्धः, पुत्रः, मित्रः)
- II) मीनः कस्य मध्ये निवसति? (जलस्य , व्यजनस्य , मेघस्य)
- III) राघवः कैः सह उद्यानं अगच्छत्? (पुत्रेभ्यः, मित्रैः, बालकैः)
- IV) कः अर्जुनस्य पुत्रः आसीत्? (भीमः , अभिमन्युः, युधिष्ठिरः)
- V) मेघाः केभ्यः जलम् यच्छति? (अस्मभ्यं, तुभ्यं, त्वं)

क) विकल्पेभ्यः प्रश्नं निर्माणाय उचितं पदं चिनुत:- (1x2=2)

- I) चक्रव्यूहात् बहिः आगमनम् न जानामि | (किम् , कस्य, कस्मात्)
- II) गृहे अनुजः निजकार्यम् करोति | (कस्मिन्, कस्य, कस्मात्)

ख) विशेष्य-विशेषण चित्वा लिखत | (1x2=2)

- I) अभिमन्युः वीरः बालकः आसीत्।
- II) दुष्टाः कौरवाः तत् समये चक्रव्यूहम् अरचयन्।

प्रश्न 8) रिक्त स्थानानि पूरयत | (1x5=5)

- (क) _____ फलम् पतति | (एकः, एका, एकम्)
- (ख) _____ आम्र फलानि पतन्ति | (चत्वारः, चत्वरानी, चत्वारि)
- (ग) राघवः भोजनम् कृत्वा जलम् न _____ (पिबति, पिबावः, पिबामि)
- (घ) सा कार्यं कृत्वा एव _____ (गच्छतु, गच्छ, गच्छन्तु) |
- (ङ) 'गच्छ पुत्र ! विजयी भव।' इति _____ अवदत् ? (भीमः, युधिष्ठिरः , अर्जुनः)

प्रश्न 9) क) वर्ण-विच्छेदम् कुरुत | (1x2=2)

- i) आकाशे
- ii) वृक्षाः

ख) अधोलिखित शब्दान् अर्थः लिखत। (1x3=3)

- i) शोभनम्
- ii) सह
- iii) देवालयम्

